

dr hab. Michał Jandura, prof. ASP
Wydział Grafiki
Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie

Recenzja pracy doktorskiej w przewodzie doktorskim mgr Grzegorza Izdebskiego dokonana w związku z toczącym się w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach, Wydziale Sztuki i Nauk o Edukacji, Instytucie Sztuk Plastycznych w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

Temat rozprawy:

„FANTOMOWE CIAŁA KRÓLÓW. OBECNOŚĆ NIEOBECNEGO”

Promotor rozprawy: dr hab. Sebastian Kubica, prof. UŚ

Część I: Podstawowe dane o kandydacie

W latach 2011-2016 studiował grafikę na Wydziale Artystycznym w Instytucie Sztuki Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Dyplom z wyróżnieniem uzyskał w 2016 roku w Katedrze Grafiki oraz Katedrze Projektowania Graficznego pod kierunkiem prof. dr hab. Józefa Knopka i dr hab. Sebastiana Kubicy. Praca dyplomowa obejmowała opracowanie graficzne oraz stworzenie nowej, fikcyjnej serii polskich banknotów. Projekty tej serii, zatytułowane *Ogród sprawiedliwych*, zostały wyróżnione w corocznym zestawieniu „Dyplomy FNC”, które promuje najlepsze prace dyplomowe absolwentów uczelni artystyczno-projektowych w Polsce.

Podczas studiów odbył półroczny staż w Orange Studio Animacji w Bielsku-Białej, zdobywając doświadczenie w pracy nad filmami animowanymi. W 2017 roku rozpoczął studia doktoranckie na Uniwersytecie Śląskim w Zakładzie Projektowania Graficznego, kontynuując rozwój w dziedzinie sztuk pięknych. Od początku studiów doktoranckich był zaangażowany w prace zespołu kuratorskiego, który stworzył nową koncepcję funkcjonowania Galerii 36.6 przy Instytucie Sztuk Plastycznych w Cieszynie. Do 2021 roku w galerii zorganizowano kilkanaście dużych wystaw. W latach 2017-2022 otrzymywał stypendia Rektora UŚ dla najlepszych doktorantów, a także został laureatem XVIII edycji

prestżowego programu stypendialnego Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Młoda Polska”.

Wybrane osiągnięcia artystyczne:

Jest laureatem licznych nagród w dziedzinie ekslibrisu, w tym głównej nagrody miasta Sint-Niklaas w Międzynarodowym Konkursie Ekslibrisu i Małej Formy Graficznej – *20th Sint-Niklaas International Bookplates and Small Printmaking Competition* (2015), organizowanym przez Internationaal Exlibriscentrum w Sint-Niklaas, Belgia. W 2016 roku jego praca znalazła się w zestawieniu *Najlepszych Dyplomów Artystyczno-Projektowych*, opublikowanym w magazynie „FONT nie czcionka” (wydanie 9). W 2017 roku został wyróżniony stypendium dla najlepszego doktoranta Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

Wśród innych nagród wymienić można:

- Główną nagrodę miasta Sint-Niklaas (2015),
- Nagrodę Rotary Club – Ruse w XI Międzynarodowym Konkursie na Ekslibris w Bułgarii,
- Główną nagrodę w Międzynarodowym Przeglądzie Ekslibrisu Cyfrowego – Ex Digitalis Salon, Centrum Sztuki Współczesnej w Toruniu (2022).

To jedynie wybrane z 26 nagród, które świadczą o jego wyjątkowych zdolnościach twórczych, szczególnie w dziedzinie ekslibrisu.

Wystawy:

W jego dorobku znajduje się udział w licznych wystawach indywidualnych i zbiorowych. W grupie wystaw indywidualnych, oprócz trzech krajowych, na uwagę zasługuje wystawa zagraniczna pt. *Grzegorz Izdebski Bookplate* w Frederikshavn Kunstmuseum & Exlibrissamling w Frederikshavn, Dania (2022).

Spośród 128 wystaw zbiorowych, w których brał udział, wiele miało miejsce w prestiżowych lokalizacjach oraz na wystawach pokonkursowych. Do najważniejszych z nich należą:

- 26. Biennale Plakatu Polskiego, BWA Katowice,

- Wystawa „That's Us. Poland!”, Centro Cultural Arquitectura, Universidad Autonoma de Nuevo Leon, Monterrey, Meksyk,
- VIII Międzynarodowe Biennale Plakatu Społeczno-Politycznego „Twórczo dla praw człowieka”, Międzynarodowy Dom Spotkań Młodzieży, Oświęcim,
- XV Biennale Internationale D'art Miniature – Retrospective Edition, Galerie du Rift, Ville-Marie, Kanada,
- Wystawa książek wykładowców i studentów Instytutu Sztuk Plastycznych Uniwersytetu Śląskiego – „P-books / wyd. III / Od projektu do czytania”, Galeria 12, Cieszyński Ośrodek Kultury „Dom Narodowy”, Cieszyn,
- Biennale Plakatu Polskiego, BWA Katowice,
- „Polish School of Poster. New Generations”, Allen Library North, University of Washington, Seattle, USA.

Publikacje i działalność na rzecz uniwersytetu:

W dorobku posiada 33 publikacje, a jego działalność wykracza poza aktywność dydaktyczną. Na szczególną uwagę zasługują jego prace na rzecz uniwersytetu, obejmujące organizację 17 wydarzeń, które wymagały zaangażowania, umiejętności kuratorskich, organizacyjnych oraz projektowych.

Dołączone portfolio stanowi imponujący zbiór interdyscyplinarnych realizacji. Artysta zajmuje się projektowaniem, w szczególności plakatem i formami pokrewnymi, rysunkiem oraz grafiką warsztatową. Mimo różnorodności stosowanych technik i środków wyrazu, jego twórczość pozostaje spójna. Gęste, bogate w szczegóły rysunki doskonale współgrają z minimalistycznymi, wektorowo-typograficznymi plakatami oraz innymi projektami. Jego umiejętności w zakresie projektowania identyfikacji wizualnej wydarzeń zasługują na uznanie, gdyż trafnie odpowiadają na potrzeby tematyczne wydarzeń i wpisują się w aktualne trendy projektowe.

Z analizy portfolio wynika również, że zgłoszony w doktoracie cykl portretów królewskich jest naturalnym rozwinięciem dotychczasowych osiągnięć twórczych, wzbogaconych interesującymi refleksjami z zakresu historii i filozofii.

Nie można również pominąć bogatego dorobku dydaktycznego. Paleta prowadzonych przez niego przedmiotów jest imponująca. Projektowanie publikacji, podstawy grafiki użytkowej,

liternictwo i typografia, rysunek, rysunek użytkowy oraz projektowanie marketingowe to zagadnienia, które, choć pozornie wydają się podobne, w rzeczywistości wymagają odmiennych kompetencji i specjalistycznej wiedzy.

Część II: Ocena pracy doktorskiej

Alchemia czasoprzestrzeni

Muszę szczerze przyznać, że pierwsze zetknięcie z tekstem dysertacji wprowadziło mnie w zakłopotanie. Odczułem istotny brak kompetencji w ocenie dysertacji, ponieważ odnosi się ona do wyspecjalizowanych treści z zakresu historii. Mogę ją ocenić jedynie zgodnie z poziomem mojej wiedzy w tym obszarze, którą nabyłem w sposób niesystematyczny, pozbawiony naukowej metodologii. Potraktowałem tę część jako tło, które wspomaga moją percepcję dzieła plastycznego. Stwierdzam również, że wiedza doktoranta jest imponująca do tego stopnia, że pozwala na wyprowadzenie autorskiej wizji plastycznej opartej na doktrynie Dwóch Ciał Króla. Czytając tekst i oglądając prace, doszedłem do wniosku, że założenie będące podstawą rozważań ma dużą wartość, wykraczającą poza historyczne ramy czasowe. Rozważania mają potencjał uniwersalny, który umożliwia analizowanie dwoistości postaci zarówno historycznych, jak i współczesnych. Ta otwartość koncepcji sprawia, że możemy eksplorować obszary chronione i zamknięte dla zwykłych śmiertelników. Zaczynamy widzieć więcej, odkładając na bok utrwalone wizerunki, w których obraz był podporządkowany doktrynie tajemnicy, obrony zbiorowej tożsamości i wspólnoty.

Pierwszą widoczną cechą wspólną wszystkich prac jest ich achromatyczność. Bardzo doceniam tę decyzję. Dodanie barwy mogłoby wydawać się pożądane, ponieważ umożliwiłoby stosowanie zabiegów metaforyczno-symbolicznych wynikających z zastosowanych kolorów, jednak kosztem wyrafinowanej subtelności. Ta cecha nie przeszkadza, a wręcz potęguje odczucie prawdziwego przeżywania i eksploracji tematu. Rozwiązania walorowe są subtelne i wysublimowane, co sprawia, że barwa staje się odczuwalna. Portrety posiadają specyficzną precyzję, którą w odczuciu porównuję do zdjęcia rentgenowskiego, gdzie prawda ukryta w głębiach organizmu staje się widoczna. Na zdjęciu rentgenowskim dostrzegamy kości i organy, natomiast w tym przypadku ujawniamy coś, co nie poddaje się nawet najbardziej zaawansowanej technologii obrazowania. Przesunięcia,

nałożenia i przenikanie różnych struktur rysunkowych tworzą wrażenie wielowarstwowości, a doktorant odkrywa kolejne pokłady osobowości, stopniowo obdzierając ją z cielesności.

Po pierwszym zetknięciu z materiałem przyszyły mi na myśl prace Francisa Bacona, którego niezwykle cenię jako malarza, będącego w moim odbiorze zwierciadłem mroku duszy. Wykrzywione, pozwijane i chorobliwie zdeformowane twarze postrzegam jako odbicie wewnętrznego świata, pełnego sprzeczności, często agresji, nienawiści, zawiści, strachu i lęku. Jednym z najlepszych przykładów ideowo zbieżnych z cyklem prac prezentowanych w doktoracie jest *Portret papieża Innocentego X według Velázquez z 1953 roku*. W latach 1954-1955 Tadeusz Różewicz pisał o malarstwie Bacona w wierszu „Francis Bacon, czyli Diego Velázquez na fotelu dentystycznym”:

...

Bacon przeprowadzał swoje operacje
bez znieczulenia
przypomina to praktyki XVIII-wiecznych dentystów
Zahnextraktion
przecinali też wrzody czyraki karbunkuły
to nie boli mówił do Infantki
proszę otworzyć buzię
niestety nie mam środków znieczulających
to będzie bolało
Infantka na fotelu ginekologicznym
Papież Innocenty VI na fotelu elektrycznym
Papież Pius XII w poczekalni
Diego Velázquez
na fotelu dentystycznym...”

Nie przytaczam dzieł Bacona, aby udowodnić jakiegokolwiek podobieństwa. Jeśli istnieją, to mi to nie przeszkadza. Najważniejsze jest to, że zaprezentowane w przewodzie rysunki równie skutecznie odkrywają to, co ukryte. W połączeniu z archeologią faktu otrzymujemy obraz nieobecnego. W drodze alchemii czasoprzestrzennej możemy dostrzec odbicie duszy, które przybywa do nas z zaświatów. Do tego potrzebna jest specjalna aparatura, której nigdzie nie

da się kupić ani pożyczyć. Pan mgr Grzegorz Izdebski jest w jej posiadaniu i tylko on potrafi ją odpowiednio uruchomić.

Całą zaprezentowaną kolekcję prac uważam za bardzo spójną pod względem formalnym i kolorystycznym. Każdy portret ma jednak swoją odrębność, opowiadając osobną historię. Autor zastosował szeroką paletę zabiegów formalnych, nie burząc odczucia cyklu. Do moich ulubionych prac należą portrety:

1. Heryka Brodatego
2. Bolesława III Krzywoustego
3. Księżnej Jadwigi Śląskiej
4. Kazimierza III Wielkiego

6. Jadwigi Andegaweńskiej, gdzie szczególnie zwrócił moją uwagę trzeci portret z serii. Pomimo że była jedną z najważniejszych i najmocniejszych władczyń polskich, uwagę przyciąga jej dziewczęca twarz, pełna łagodności i zrównowżenia. W przeciwieństwie do Jadwigi Śląskiej jej pobożna postawa nie była czynnikiem dominującym. Doceniała wagę i znaczenie nauki oraz sztuki. Jest jednym z nielicznych władców, w których portrecie nie występują zniekształcenia ani przerysowania. Panuje w nim spokój i równowaga, wyrażająca się w osiowej kompozycji.
7. Władysław Łokietek. Portret o charakterze plakutowym. Zabieg umieszczenia wycinka twarzy na wielkiej czarnej plamie w kształcie głowy to wspaniała metafora, przypominająca niektóre realizacje wybitnego Geta Stankiewicza. Pomimo innego potraktowania krawędzi, a w zasadzie braku ramy zamykającej rysunek, pozostaje on elementem serii, wzbogacając jej całość innym, niespotykanym w całości podejściem.
8. Zygmunt I Stary. Mocne pociągnięcie pędzla, dopowiadające kształt głowy, sprawia wrażenie elementu scalającego cały obraz pod względem kompozycji. To doskonała metafora siły wewnętrznej, zdolnej stawić czoło największym przeciwnościom, umiejętności jednoczenia i działania ponad podziałami.

Pozostałe prace również uważam za bardzo udane i być może, gdy zobaczę cały zestaw na ścianie, dokonam innego wyboru. Najmniej jestem przekonany do portretu Henryka III Walezego, w którym dodana korona natrętnie kieruje moje skojarzenia w stronę obrazów Jean'a Michela Basquiata. Dzieje się to chyba przez jej kształt i wektorową formę. Jest to

jednak uwaga, którą można pominąć, ponieważ nie burzy to wrażenia spójności całego zestawu.

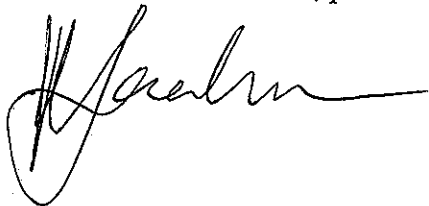
Konkluzja

Praca doktorska magistra Grzegorza Izdebskiego z pewnością realizuje temat dysertacji. Nie tylko spełnia postawione postulaty wynikające z założonych potrzeb artystycznych, ale realizuje je w sposób intrygujący i nowatorski. Praca spełnia wszelkie wymogi formalne, biorąc pod uwagę oryginalność jak oraz bardzo wysoką kulturę artystyczną. Dysertacja w sposób wyczerpujący omawia kontekst problemowy oraz szczegółowo nakreśla cel i zasady realizacji pracy doktorskiej

Duże doświadczenie w zakresie dydaktyki, bogaty dorobek wystawienniczy i organizacyjny dowodzą wysokich kompetencji we wszystkich wymienionych obszarach.

Niniejszym wnoszę o nadanie Panu Grzegorzowi Izdebskiemu stopnia doktora w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki. Wnioskuje również o nadanie wyróżnienia.

Dr hab. Michał Jandura, prof. ASP

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'M. Jandura', written in a cursive style.